Ion CIOCANU

A PARVENI, PARVENIREA ŞI PARVENITUL

E corectă oare expresia „La redacţie a parvenit o plângere”?, ne-a întrebat în cadrul unei emisiuni radiofonice interactive un ascultător. Şi i-am răspuns prompt că aici verbul *a parveni* este utilizat corect, însă el are şi alte semnificaţii şi că tocmai aceste „alte semnificaţii” îl determină pe ascultător să pună la îndoială corectitudinea enunţului în cauză.

Acum este locul să dezghiocăm pe îndelete subiectul propus atenţiei noastre de către stimatul radioascultător.

Verbul *a parveni* este – repetăm – polisemantic şi înseamnă „1. A ajunge, fără merite deosebite, prin mijloace neoneste sau printr-un concurs favorabil de împrejurări, la o bună situaţie materială, politică sau socială; a pătrunde într-o pătură socială înaltă; a se ajunge. 2. (Despre ştiri, scrisori etc.) A ajunge la destinaţie, a fi remis destinatarului…”; el are şi alte semnificaţii, nu le transcriem pe toate din dicţionarul explicativ.

Evident, *a parveni o plângere* este un enunţ corect, în sensul că plângerea respectivă a ajuns la destinaţie.

Dar noi înţelegem de ce radioascultătorul nostru ne-a adresat întrebarea. Domnia sa cunoştea, probabil, numai celălalt sens al verbului în discuţie – faptul de „a ajunge, fără merite deosebite, prin mijloace neoneste sau printr-un concurs favorabil de împrejurări, la o bună situaţie materială, politică sau socială”; or, plângerea şi în genere un mesaj scris nu putea, dată fiind numai această semnificaţie a verbului în cauză, să… „parvină”.

Parvenirea e tratată în dicţionarul explicativ ca „acţiunea de *a parveni* şi rezultatul ei” şi semnifică toate aspectele semantice ale acestui verb. Altceva e substantivul *parvenit*. Acesta se referă în exclusivitate la „(persoana) care parvine”, verbul fiind întrebuinţat aici numai şi numai cu semnificaţia „1. A ajunge, fără merite deosebite, prin mijloace neoneste sau printr-un

BDD-A20648 © 2007 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:29 UTC)

concurs favorabil de împrejurări, la o bună situație materială, politică sau socială…”. Dinu Păturică, de exemplu, protagonistul romanului **Ciocoii vechi și noi** de Nicolae Filimon, este, fără îndoială, un *parvenit* în înțelesul direct și neîndoielnic al cuvântului.

Există și substantivul *parvenitism*, descifrat în sursa lexicografică din care citățm drept „tendință, dorință de a parveni (cu sensul peiorativ amintit deja! – *I.C.*) cu orice preț; situație de parvenit, mod de comportare, atitudine de parvenit” (pag. 755).

Drept concluzie mai spunem o dată că enunțul *a parvenit o plângere* e corect în sensul că petiția respectivă a ajuns la destinație și că aici verbul în discuție satisface numai semnificația a doua dintre cele enumerate mai înainte, iar cuvintele *parvenire*, *parvenit*, *parvenitism* se întemeiază în exclusivitate pe sensul prim al aceluiași verb, *a parveni*. E nevoie, așadar, de o înțelegere clară și temeinică a semnificațiilor verbului de la care am început eseul de față. Într-un atare caz dubiile vor dispărea și vom fi oricând în măsură să spulberăm impresia că în enunțul comentat aici verbul în discuție ar fi întrebuințat în mod greșit.

ÎNVEDERAT ŞI *INVETERAT*

Citățm, pentru început, dintr-o carte foarte bună despre viața și activitatea folcloristului și etnografului Petre Ștefănucă, apărută – subliniem în mod special! – în 2006: „Lucrețiu Pătrășcanu, un comunist înveterat, a fost în perioada transformărilor socialiste rapide ministru al justiției din 1944 până în 1948 și a avut un rol marcant în procesul drasticelor epurări efectuate în aparatul puterii” (**Petre Ștefănucă**. Studiu biobibliografic, Chișinău-Ialoveni, 2006, pag. 29-30). Citățm și ne întrebățm ce au vrut să spună alcătuitorii, redactorii și corectorii cărții, altfel zis – cine a fost personajul cu pricina? Cuvântul folosit de ei – „înveterat” – nu este unul legiferat în lingvistică, ci e o confuzie gravă și inadmisibilă, mai ales în știință și în textele menite să ajute oamenilor să înțeleagă corect adevărul despre trecutul nostru oropsit și despre destinul martirilor care și-au jertfit viața în numele unor idei și idealuri nobile. Cuvântul „înveterat” a apărut în urma contaminării nechibzuite – din lipsă de atenție sau din necunoaștere – a două cuvinte relativ simple și corecte, despre care ne propunem să vorbim aici.

Primul dintre acestea e adjectivul (întrebuințat și ca adverb) *învederat*, având semnificația „care se poate vedea sau înțelege bine; vizibil, evident” (**Dicționarul explicativ al limbii române**, pag. 543).

Cel de-al doilea cuvânt care a fost făcut părtaș la apariția inepției din citatul reprodus mai devreme este *inveterat*, care atunci când se referă la oameni

BDD-A20648 © 2007 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:29 UTC)

înseamnă „învechit în rele, în vicii”, iar atunci când se referă la defecte omeneşti – „învechit, înrădăcinat”.

Este adevărat că **Dicţionarul explicativ** recomandă, în paranteze, că adjectivul acesta ar avea şi „varianta” „înveterat, -ă” (*Ibidem*, pag. 505). Dar această „variantă” nu este decât o greşeală a acelora care au confundat iniţial cuvintele *învederat* şi *inveterat*, apoi a acelora care au preluat şi răspândit greşeala până aceasta a devenit „variantă”.

O confirmare a presupunerii noastre găsim chiar în sursa lexicografică citată, care în dreptul adjectivului nimerit în lista cuvintelor incluse în dicţionar sub forma „înveterat” nu-l explică după cum ar fi normal în cazul oricărui cuvânt, ci ne „trimite” la adjectivul *inveterat*.

Ne vedem obligaţi să facem şi noi o „trimitere” la articolul *„Variantele” unor cuvinte în deserviciul… nostru*, publicat de noi în revista *Limba Română* (2004, nr. 12, pag. 79-81), cazul cuvântului „înveterat” confirmând o dată în plus dreptatea noastră.

Vorba e că personajul la care se referă autorii studiului despre Petre Ştefănucă a putut fi şi un comunist *învederat*, adică evident, declarat, fără a ascunde calitatea sa de comunist, dar şi unul *inveterat*, adică un comunist cu obiceiuri şi apucături bolşevice, profund detestabile. Deci ce fel de comunist a fost personajul? Unul *învederat* ori unul *inveterat*? Considerându-l „înveterat”, autorii studiului nu ne edifică deplin şi exact asupra adevărului despre personajul în cauză, ei doar ne „zădără” şi ne lasă nedumeriţi.

Tocmai de aceea ne luăm încă o dată dreptul de a afirma şi mai apăsat, ca o concluzie, că există două cuvinte clare şi inconfundabile *învederat* şi *inveterat*, care urmează să fie întrebuinţate conform semnificaţiei fiecăruia dintre ele, fără să admitem existenţa unor cuvinte-hibrizi de felul celui nimerit până şi în studiul, altfel bun, despre Petre Ştefănucă, cuvinte care varsă şi un pic de neîncredere în nivelul de corectitudine al unui întreg colectiv de savanţi şi bibliografi. Opţiunea noastră se întemeiază pe o sursă veche – **Dicţionar de dificultăţi ale limbii române** de Gabriel Angelescu, în care citim: „*inveterat, -ă*, şi nu înveterat, -ă” (pag. 44) şi pe câteva noi, pe deplin recomandabile, ca **Dicţionar de dificultăţi ale limbii române** de Andrei Crijanovschi: „*inveterat, -ă*, nu înveterat, -ă” (pag. 191), **Cuvintele limbii române între corect şi incorect** de Mioara Avram: „A învedera şi învederat… nu trebuie confundate cu paronimul *inveterat, -ă* (cu varianta neliterară *înveterat, -ă*)” (pag. 151).

Vom spune, deci, *învederat, -ă* sau *inveterat, -ă*, fiecare adjectiv având semnificaţia sa distinctă, şi vom evita „varianta” „înveterat, -ă” ca fiind, vorba autoarei citate, „neliterară”.

BDD-A20648 © 2007 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:29 UTC)

MĂRUNTAIELE ŞI *MĂRUNȚIŞURILE*

Circulă în lumea filologilor, cu titlu de glumă, o expresie care vizează practica traducerii absolut mecanice și, prin urmare, inadecvate a substantivului rusesc мелочь, мелочи, practică incredibil de perfidă prin puterea ei de influență asupra oamenilor neinstruiți din punct de vedere lingvistic. Chipurile, o cercetătoare din cadrul Academiei de Științe ar fi declarat (în glumă, în serios?) că „asta-i principalul, restul sunt măruntaie".

Măruntaiele din enunțul transcris ar fi un antonim al adjectivului *principal* (uneori substantivat), adică ceva puțin sau chiar deloc important.

Lumea râde cu poftă pe seama enunțului în cauză, dar… cum o fi luat naștere greșeala vizată în el și în ce rezidă puterea ei de influență asupra unei anumite categorii de vorbitori ai limbii române de la est de Prut?

Spre deosebire de ceea ce e principal (într-o discuție, într-o problemă, într-o operă literară etc.), există (în toate) și ceva secundar, altfel zis – *mărunt* ca importanță. De aici posibilitatea ori chiar inerența confuziei *principalului* cu… *mărunțișurile*, care – în sens figurat – semnifică „fapte lipsite de importanță, fleacuri, nimicuri" (**Dicționarul explicativ al limbii române**, pag. 610).

Mărunțișuri – subliniem –, ci nu „măruntaie"!

Substantivul luat aici între ghilimele înseamnă „totalitatea organelor interne la animale și la om; viscere, vintre" (*Ibidem*).

Or, vorbitorii luați în derâdere în enunțul hazliu confundau principalul nu cu *aceste* măruntaie, ci – credem – cu alte sensuri ale măruntaielor, de vreme ce expresia „a ști toate măruntaiele (din cineva)" echivalează semantic cu „a cunoaște gândurile cele mai ascunse (ale cuiva)", iar în mod figurat măruntaiele denumesc „partea cea mai adâncă a unui lucru; fund, adâncime, mijloc" (*Ibidem*).

Prin urmare, substantivul măruntaie nu înseamnă numai „totalitatea organelor interne…" și de aceea în enunțul de la care am pornit el semnifică altceva decât banalele „organe interne" și toți cei ce-și râd până în prezent de proverbialele măruntaie citate din capul locului în eseul de față au o bună și chiar foarte sănătoasă intenție de a ne determina să cugetăm adânc la sensurile cuvintelor de care facem uz, să le alegem pe cele potrivite în contextele respective și, făcând haz pe socoteala ingenioasei (totuși) expresii lansate odinioară de cercetătoarea avută în vedere, să corectăm enunțul ridicol după cum urmează: „Ceea ce v-am spus e principalul, restul sunt mărunțișuri (= fapte lipsite de importanță; fleacuri, nimicuri)".

BDD-A20648 © 2007 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:29 UTC)

MÂNCĂRIMEA, MÂNCĂTURA ŞI *MÂNCĂTORIA*

Revenim la subiect, deoarece la radio și în presa scrisă continuă suprasolicitarea primului dintre aceste substantive în detrimentul celui de-al doilea și – mai cu seamă – în detrimentul celui de-al treilea. Ca sfătuiți între ei, confrații jurnaliști blamează „mâncărimea" dintre partidele politice și chiar dintre persoane fizice care… nu se împacă între ele, nu luptă de uneală pentru idealurile noastre naționale etc. Or, *mâncărimea* – ne vedem obligați să mai deschidem o dată **Dicționarul explicativ** – este „senzația (neplăcută) provocată de anumite boli ale pielii, de o iritație trecătoare, de înțepătura unor insecte etc. și însoțită de nevoia de a se scărpina; mâncărici", iar expresia *a avea mâncărime de* (sau *la*) *limbă* înseamnă „a simți mereu nevoia de a vorbi; a fi foarte vorbăreț, palavragiu, limbut; a nu putea păstra un secret" (pag. 613).

În ceea ce privește *mâncătura*, lucrurile sunt mai simple, de vreme ce aceasta semnifică „eroziunea solului (mai ales sub acțiunea apei)" și „urmă lăsată de anumite boli care degradează țesuturile organismului" (*Ibidem*); se văd pe fețele ori pe mâinile multor oameni urme ale *vărsatului de vânt*, zis științific *variolă*, ale *vărsatului mare* (= scarlatină) sau *mic* (= pojar)…

Dar o anumită neînțelegere între partide sau între oameni aparte nu este „mâncărime" și nici „mâncătură", ci – mai deschidem o dată aceeași ori altă sursă lexicografică serioasă – *mâncătorie*, care semnifică „hoție, fraudă, delapidare" și – atenție! – „intrigă, bârfeală" (*Ibidem*), deci tocmai ceea ce se întâmplă în realitatea noastră, când partidele politice și chiar societatea în întregime nu se unesc în jurul ideii naționale, nu votează pentru promotorii acesteia, ci – încă nu v-ați convins? – împotriva ei, recurgând la „intrigi, bârfeli" unul împotriva altuia și derutând electoratul în ansamblu, care și fără această dezbinare este unul derutat ori cel puțin insuficient de bine informat.

Prin urmare, e cazul să ne irite și, totodată, să ne pună pe gânduri *mâncătoria* dintre partide, dintre diferitele segmente ale populației sau dintre diferiții lideri de opinie.

Confuzia pe care o fac unii concetățeni ai noștri suprasolicitând *mâncărimea* în detrimentul *mâncătoriei* este – și ea! – o boală care lasă urme, cel puțin în forul intim și cam firav al cititorilor / ascultătorilor obișnuiți să dea crezare mijloacelor de informare („S-a spus la radio!", „Am citit în ziar!"), fără să apeleze la măria sa Dicționarul sau – de ce nu? – la cărțile de cultivare a limbii.

BDD-A20648 © 2007 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:00:29 UTC)